

SPERANȚA INCEPE SĂ ADIE ȘI PESTE BASARABIA

Această generație de sfârșit de veac a crescut între două coor-date, acela că "O stare de lucruri chiar milenară nu merită să dăinuiască când ea este recunoscută contrară justitiei" și rea-litatea izvorâtă din istoria trăită de părinții lor că "nu trebu-ie să aștepte nimic de la împărații străini și de la fiii altor neamuri, ci de la propriile puteri", fiindcă acești tineri după cum mărturisește unul din ei, Pantelimon Halippa; nu înțelegeau la școa-la primară prea mult, limba de predare fiind rusa, iar când nu me-morau pe de rost lecțiile suportau pedepse corporale.

În aceste condiții s-au instruit copiii românilor și plecând din sate au urmat cursuri la licee, seminarii și chiar la facultăți ajungând ei să-i dăscălească pe-ai lor, să le deschidă ochii și poș-ta de cunoaștere prin scoaterea de gazete în limba română și, per-severarea în introducerea alfabetului latin și a limbii române în scolile de la sate și în armată.

Lupta a fost grea, și cei ce s-au angajat pe această cale au av-ut de suferit torturi, închisori și trimisi să facă serviciul mil-itar în garnizoane din Siberia, până pe coasta Pacificului.

Înainte de a relata desfășurarea activității ce va încununa U-NIREA BASARABIEI cu România, proclamată de Sfatul Țării pe 27 Mar-tie 1918, este o datorie de onoare să evidențiem o parte din acești luptători neînfricați care au trecut prin închisorile țariste și o parte dintre supraviețuitori au fost după aceia torturați în la-gărilor de exterminare comuniste, sale U.R.S.S.-ului, sau în cele ale României subjugate de barbarii lui Stalin:

ARBORE Zamfir.

BALTAGA Alexandru, exterminat după 1940.

BIVOL Constantin, idem.

BODESCU Vladimir, idem.

BOTNARIUC Ștefan, idem.

CATELLI Emanoil, idem.

CAZACU P.

CIUGUREANU Daniil, exterminat la Sighet, înregistrat 9 Mai 1950.

CIOBANU Ștefan.

CODREANU Ion.

COJOCARU Teodosie, exterminat în Basarabia.

CRÎHAN Anton, după ce a trecut prin lagărilor sârbești mort SUA.

CRISTI Vladimir, trecut prin închisorile românești.

CUJBĂ S.

FRĂȚIMAN Ion.

GAVRILIȚĂ Emilian.

GORE Pavel.

GRASU Gurie.

HALIPPA Pantelimon, trecut prin Sighet, Siberia și Gherla.

HOLBAN Ștefan, a murit pe 27 Aug. 1961 la Botoșani închis.

IGNATIUC Ion, mort în lagărilor din rep. Țătară.

INCULEȚ Ion

NEAGA Teodor, mort în rep. Țătară.

PELIVAN Ion, mort la Sighet pe 24 Ianuarie 1954.

SECARĂ Nicolae, mort în rep. Țătară.

SINADINO Pantelimon, idem

ȘTIRBEȚ Luca, idem

STERE Constantin.

STROESCU Vasile.

TOMESCU Constantin.

TURCUMAN Grigore exterminat în rep. Tătără.

UNCU Teodor, idem ...

Acești Basarabeni, Moldoveni, Români din tatăl născut și din veac în veac de la nașterea poporului român, s'au mai înfrățit încă odată căutând prin "Limba noastră-i o comoară..." să pună bazele Partidului Național Moldovenesc cu un program de revendicări naționale pe care le publică în gazeta BASARABIA, în care, în ultimul număr și marsul lui Andrei Mureșanu: "DESTEAPTĂ-TE, ROMANE".

Numai din această scurtă relatare ne dăm seama cu ce oameni pornea la drum -redeșteptarea națională- la acest început de veac. Era fructul copt pe fondul neaș moldovenesc, o realizare izvorâtă din facultățile Estoniei unde începuseră să-și lumineze trecutul pentru a găsi forța de afirmare ca urmași demni ai unui neam ce nu se lăsase înghițit de un ocupant, ce nu depășise faza de barbarie în care se plămădise.

Astfel, această generație, descoperise ilegalitatea Tratatului de la București (28 Mai 1812), că Turcii cedaseră ceea ce nu le aparținea, că Imperiul otoman n-a fost niciodată suveran asupra țărilor române... și că ei sunt în continuare cu frații de peste Prut, care nici nu apăsă, în actele internaționale ca frontieră.

Gruparea studențească din care făcuseră parte în Estonia începuse prin corespondență cu basarabeni refugiați în Țară să discute problemele legate de pământ și de trecut. Socotiți revoluționari, poliția țaristă i-a arestat în 1902, pe o parte închizându-i la Dorpat (Estonia), pe alții la Wenden (Lituania) iar pe conducători i-a surghiunit în gubernia Arhanghelsk: pe Ion Pelivan la Mezen, pe OATU la Pinega și Crișcov la Onega, învinuiri de tendințe separatiste românești.

Ion Pelivan, la izbucnirea războiului ruso-japonez în 1904 a fost trimis pe frontul din Manciuria.

În 1905 Pelivan revenit la Chișinău, se întâlnește cu Pantelimon Halipa care fusese eliminat pentru activitate revoluționară și împreună cu Emilian Gavrilă, Ion Frățianu, Constantin Stere, Gurie Grosu și alții iesiți din închisoare, pun bazele Partidului Național Moldovenesc sub conducerea lui Pavel Gore ca președinte. Pentru a face cunoscute frământările basarabenilor se înființează gazeta Basarabia, de care am amintit mai sus la inițiativa lui Emil Gavrilă, prima publicație în limba română dar cu caractere rusești, având printre colaboratori pe I. Pelivan, Gurie Grosu, A.L. Matevici, S. Cujbă, C. Stere, și care a viețuit de la 24 Mai 1906 la 4 Martie 1907.

Printre articolele apărute se numără: Noi vrem școli moldovenești, Liga țăranilor și stăpânilor. Prin alte articole Pelivan cere ca pământul să fie dat țăranilor care-l muncesc, solicită drepturi pentru populația de băștină, școli naționale în limba maternă, slujbele din biserică, judecățile, dregătoriile să fie și în limba română pe care o înțeleg localnicii, încheind cu dorința de autonomie Basarabiei.

Pantelimon Halipa care iscălea, desfășoară o vie activitate în favoarea țăranilor, fapt pentru care a fost invitat la un Congres al țăranilor ce avea loc la Moscova în vara anului 1906. Autoritățile l-au arestat și de la Moscova a fost adus circa 1500 de km. pe jos, din post în post, timp de 3 luni.

Urmărit în continuare de poliția țaristă a fugit în 1907 la Iași, în timp ce Emanoil Gavrilă a fost arestat.

În schimb Ion Pelivan numit judecător a rămas în post până în 1912 când ca slujbăș n-a participat la centenarul răpirii Basarabiei, ci din contră s'a plimbat pe străzi cu cocarda tricoloră cerșită, atitudine ce a dus la destituirea imediată din funcție.

SPRE PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

SI REZOLVAREA PROBLEMELOR ROMANESTI

Marile puteri mereu nemulțumite, cu ochii ațintiți spre Balcani căutau pretexte pentru un nou asalt asupra Peninsulei ce deținea cheile ieșirii atât la marea de Marmara cât și la cea Adriatică ce constituiau intrarea în Mediterană și ieșirea spre oceane.

Până la găsirea pretextelor începuseră apropiierile între ele. Tripla Alianță (Austro-Ungaria, Germania și Italia) din 1882 la care în 1907 s'a răspuns prin constituirea Triplei Înțelegeri sau Antanta (Franța, Anglia și Rusia), se întrezărea un război mondial, nu doar un conflict regional.

După anexarea Bosniei și Hertegovinei de către Austro-Ungaria și declarația de independență a Bulgariei (1908) vine rândul Italiei în 1911 să ocupe Tripolitania și Cirenaica din nordul Africei ferecând o altă poartă în Mediterană, vis à vis de Sicilia. Antanta nu putea sta pasivă și Franța la 4 Mai 1911 ocupă Fez-ul trecând Marocul sub stăpânire ceea ce a convenit Angliei, care se debarasa de Germania din fața porții Gibraltarului.

Contrar așteptărilor în acest timp se înjghebează alianța dintre Serbia (care dorea ieșire la Adriatică), Bulgaria, Muntenegru și Grecia - declanșează primul război balcanic, și în 6 săptămâni ajung în suburbiile Constantinopolului unde se opresc din cauza intervenției Marilor puteri, care debarcă în orașul amenințat. Printre cei ce puseseră piciorul se găseau și marinarii români sub comanda căpitanului Negru. Luptele oprite, se continuă cu tocmelele de la Londra care subliniind sfârșitul dominației turce din zonă, schitează trasarea hotarelor viitorului stat albanez și pacea încheiată în capitala Angliei pe 30 Mai 1913 n'a fost pace, fiindcă o nouă încăierare se produce în Balcani.

De data aceasta România participă și alături de Serbia, Grecia și Muntenegru reușește să-și impună doleanțele (Serbia mărindu-și substanțial teritoriul) și prin Pacea de la București (10 Aug. 1913) se i-a o recreație fiindcă interesul Marilor Puteri este precizat de împăratul Franz Joseph care declara:

"Puterile Centrale nu pot primi tratatul de la București ca un aranjament definitiv al chestiunii balcanice, numai un RĂZBOI GENERAL ne va putea duce la o soluție convenabilă."

În mai puțin de un an, războiul căutat și preconizat de germani va izbucni imediat după asasinarea la Sarajevo, pe 28 Iunie 1914, a arhiducelui Franz Ferdinand, mostenitorul tronului Austro-Ungariei.

Din primul moment Italia părăsește Tripla Alianță prin neutralitate și apoi din Mai 1915 prin participare activă alături de Antantă, care pe 6 Aprilie 1917 se va întregi cu intrarea în război a Statelor Unite.

Coincidența face ca la aceea dată tarul Nicolae II să fie arestat de un guvern provizoriu (15 Martie 1917 și prin complicitatea Germaniei să treacă Lenin pe teritoriul ei într-un vagon blindat pentru a grăbi încheierea unei păci separate germano-ruse.

ROMANII LUPTĂ PE DOUĂ FRONTURI:

ÎN EXTERIOR ALĂTURI DE ANTANTĂ și ÎN INTERIOR CONTRA ALIATULUI RUS.

ÎN Convenția militară semnată cu Aliatții (Anglia, Franța și Rusia pe 4 Aug. 1916, se prevedea că România va începe mobilizarea odată cu sosirea primului tren cu muniții la frontieră, că Aliatții vor neutraliza atacul bulgar prin declanșarea ofensivei pe 6 Aug. 1916 și Regele Ferdinand va ordona trecerea Carpaților pe 14 Aug. ora 21.

Frontul românesc se întindea pe 1200 km. (cel mai lung din Europa, rușii aveau numai 1.100 km., de la Baltica la Dorna-Bucovina)

Cu un entuziasm de nedescris românii au intrat în Transilvania făcând să intre în panică Puterile centrale, care s-au văzut să se retragă 18 divizii de la Verdun ușurând victoria Franței pe Marna. *nevoite*

Dar la scurt timp aliatul rus care se găsea cu trupe pe teritoriul nostru, pe lângă faptul că a refuzat să lupte pe frontul din Dobrogea, a trecut la sabotarea transporturilor cu armament care veneau în tranzit prin Vladivostok și Arhanghelsk, îndreptându-le spre Petrograd sau Caucaz. La unele trenuri le-au dat foc, fapt dovedit de ancheta făcută de Aliați în vara anului 1917.

Misiunea franceză condusă de generalul Berthelot a cerut cu insistență înaltului comandament aliat să se treacă la acțiune, dar generalul rus Alexiev a propus un plan de întărire a frontului între Bucovina și Brașov pentru a împiedica intrarea nemților în Moldova, în timp ce armatele rusești pornite pe frontul din Dobrogea s-au oprit a doua zi, pe 7 Nov. 1916, și n-au mai putut fi urnite de la Fetestești unde se hrăneau cu 1 kg. de pâine pe zi.

Românii sunt nevoiți să se retragă din Transilvania și să aperse Țara românească amenințată cu ocupare, fapt ce s'a și întâmplat după bătălia din jurul Bucureștiului când pe 2 Dec. 1916 rușii au refuzat să lupte pe frontul dintre Neajlov și Dunare. Astfel s'a pierdut Bucureștiul cu resursele de petrol din valea Prahovei, cu regiunea cerealiară și proviziile de bază pentru continuarea războiului, și nu numai atât.

În fața pericolului ce ne amenința, guvernul român a încheiat un acord cu cel rus, prin care se evacua tezaurul Băncii Naționale în Rusia:

-Primul transport a sosit la Moscova pe 21 Dec. 1916 și se compunea din 1.378 de lăzi sau 314.580.456,08 franci aur și două lăzi închise cu bijuteriile Reginei Maria (evaluate la 7.000.000 franci aur). Tezaurul a fost depus în Sala de Arme (Orog Palata) din Kremlin, și s'a semnat un protocol de reprezentanții celor două țări.

-Al doilea transport a ajuns la Moscova pe 5 August 1917 și se compunea din 188 lăzi conținând 574.523,57 lei în aur, Arhivele Băncii Naționale, Titluri bancare, depuneri și valori propriate, B.N.R. în valoare de 1.594.336.721,09 lei aur, precum și 162 lăzi conținând depozit al Casei de Depuneri și Consemnatiuni (aparținând particularilor), valori, bijuterii, testamente, tablouri de mari maeștri, arhivele Creditului Funciar Rural, documente vechi, tablouri ale Pinacotecii române și arhive ale Academiei Române de o valoare de 7.500.000.000 lei aur. Aceste 350 lăzi au fost depozitate la Sudnaya Kassa. S-au sigilat camerele și guvernul provizoriu a garantat inviolabilitatea, conservarea și retrocedarea celor două depozite.

Am menționat acest Tezaur deoarece face parte dintr'un litigiu care de 88 de ani n'a fost rezolvat (adică nu s'a restituit) și de sigur nu e greșit dacă spunem că este un furt din patrimoniul românesc așa cum Basarabia și Bucovina de Nord e tot furt din teritoriul României recunoscut prin Tratatul de la Versailles.

TRĂDARE și iar TRĂDARE.

Pe 14 Decembrie 1916 rușii încep retragerea de pe frontul cu Bulgaria și se așează pe o linie de la Carpați la Mare în "refacere".

La insistențele regelui Ferdinand ca trupele rusești inactive din Div. 40 D.I. și 8 D.C. să ajute frontul românesc, a primit răspunsul generalului Gurko: "Nici un om, nici un tun."

Reacțiile prietenilor și adversarilor nu au întârziat.

Generalul Berthelot telegrafia: "Opinia publică este foarte revoltată contra rușilor care întârzie ofensiva și păstrează în fața dezastrului un calm și o liniște care contrastează cu situația gravă.", iar Joffre confirma în fața dezastrului că se apropia că "în timp ce România se pregătea să dea pe Argeș bătălia pentru salvarea Capitalei fără ca Rușii să facă ceva pentru a-i sustine, generalul Gurko organiza liniștit un nou front de Marea Neagră la muntii Carpați."

Până și Lündensorff, șeful Statului Major German se întreba după această bătălie: "Nu se pot explica motivele care i-au făcut pe ruși să-i lase pe Români singuri să se lupte. Ei se găseau în Valahia? Victoria noastră n'a fost posibilă decât în acest fel."

Si dușmanii și Aliatii noștri constatau trădarea rusească.

Pe deasupra, autoritățile românești, populația civilă și armata se retrăgeau în Moldova unde se găseau masați o jumătate de milion de ruși veniți parca la odihnă.

Ajutorul rusec atât de mult dorit s'a transformat brusc într-o grea și neliniștitoare povară, deoarece serviciile lor administrative, sanitare... încurcau viața satelor și orașelor prin abuzuri, manifestând fatiș intenția de a se instala definitiv.

Desigur războiul a înrăutățit situația economică și demoralizarea a pus stăpânire pe trupele rusești. De exemplu, soldatii regimentului 12 pușcași stationați la Cetatea Albă au refuzat să meargă pe front, disciplina militară neputându-se instaura. Alte regimente făceau la fel, mai ales că nerușii nu mai erau interesați să lupte pentru un imperiu care-i oprima.

Basarabebii însă credeau în steaua ^{lor} și intelctualitatea tânăra manifestă durerea, dar și arăta drumul: "...două milioane de moldoveni sunt suprimați de muscali și nu mai poate fi vorba de o simplă autonomie, ci de libertatea deplină a Basarabiei" (Zamfir Arbore), iar Aexete Frunză scria în broșura "România Mare-apărută la București 1915-că "rușii, în mijlocul unui secol de lumină, ne-au smuls cu carne și sânge o parte din trupul nostru, nouă, prietenilor și aliaților lor de la Plevna".

Faptele relatate de Th. Incuț despre "Basaranenii în primul război mondial", ne fac să ne plecăm frunțile la omagierea lor, unui mergând la suprema jertfă, iar alții răniți, precum col. Berabină, preot militar Bolboceanu, căpitanii Grosu, Ciubotaru, Corolcău... sub locotenentii Mironescu și Stancu... (cu totii evidențiați de N. Ciachir în "Basarabia sub stăpânire țaristă 1812-1917-".

Dacă aceasta era situația în România, la sfârșitul lui 1916, în Rusia se instala haosul generalizându-se după grevele din Ian. 1917. Au urmat răsturnări vertiginoase, dizolvarea Dumei (11 Martie 1917), guvern provizoriu Kerenski (15 Martie), arestarea Tarului Nicolae (16 Martie 1917) într'un cuvânt prăbusirea opresorului a 17 naționalități ce înăbuiseră libertatea atâtor popoare.

În acest context, guvernul provizoriu a anunțat oficialitățile din Basarabia că nu se mai află sub autoritatea Tarului și de acum se vor bucura de libertate.

BUNAVESTIRE PENTRU ROMANI

Regele Ferdinand în Martie 1917 promite pământ soldatilor-tărani și situația părea că se liniștește după instalarea la Iași a Comandamentului de etape rusec care hotărâse abandonarea evăcuării Moldovei în vederea pregătirii ofensivei comune contra nemților. dar soldatul rus, tot rus nedisciplinat rămâne, continuând să cuture Basarabia jefuind și violând și îngrozind populația.

La mai puțin de o săptămână de la alungarea Țarului, pe 22 Martie 1917 ziarul "Cuvântul Moldovenesc" ce apărea la Chișinău, îndemna pe Moldoveni să ia exemplul Lituaniei și să ceară Autonomia națională, iar peste două zile se constituia, pe 24 Martie 1917, Partidul Național Moldovenesc.

Aceasta se datora și Congresului Cooperativelor din Basarabia ținut la Chișinău între 19-20 Martie 1917 care în rezoluție ceruse Autonomia administrativă, economică și culturală, folosirea limbii române și convocarea unei Adunări legislative, în timp ce țăranii ocupau pământul chiar neînsământat.

Tot în Cuvântul Moldovenesc din 2 Aprilie 1917 a apărut chemarea preotului Andrei Murafa cu privire la Congresul preoților, și în care spunea:

"Să trăiești pământ scump al Moldovei, în care, în vechime făceai la vecinii tăi din Răsărit bine, cu oameni luminați. Tu, care le-ai dat lor pe Antioh Cantemir și Petru Movilă, după ce te-ai așipit la dânsii, pe cuvânt că vor să te apere de Turci, te-au izbit de un veac de temniță. Auzi tu, strigătul prin orașele și satele tale? Trăiască Moldova, trăiască maica noastră!"

Aprilie aduce noi speranțe nu numai pentru Basarabia dar și pentru Europa. În Franța, ale cărei forte erau epuizate, se anunță intrarea trupelor americane în război alături de Antantă și la scurt timp va debarca primul contingent, care pe 4 Iulie 1917 va defila pe Champs Elysées cu drapelul francez sub aplauzele publicului, acoperiti de flori și strigătele de -Trăiască America-.

Pe 16 Aprilie 1917 Partidul Național Moldovenesc publica programul care prevedea: confirmarea libertăților civice și naționale, o nouă Constituție rusească cu prevedere a unei largi autonomii pentru Basarabia, limba română în administrație, justiție și învățământ, soldații Basarabeni nu vor servi decât în Basarabia, interzicerea colonizării, împărțirea pământului la țăranii, aceleași drepturi și pentru Moldovenii de la răsărit de Nistru....

În fața avântului ce se desfășura pentru ruperea lanțurilor robiei, guvernul de la Iași trimite observatori militari, printre ei, pe ofițerul Ilie Cătarău de origine basarabean, și alții.

Pe 1 Mai 1917 trupele rusești aflate la Iași au organizat o manifestatie în cadrul căreia au cerut alungarea regelui Ferdinand și proclamarea unei republici "democrate". Manifestația a degenerat și răsvrătitiile l-au luat pe Cristan Rakovski (un bulgar revoluționar refugiat de la București, continuând să incite lumea) care era ținut în domiciliu supravegheat și suindu-l pe o locomotivă l-au dus la Odesa. Devenit intim cu Lenin și Trotski va fi trimis ca reprezentant al Kremlinului la Budapesta unde împreună cu Bela Kuhn vor vărsa sânge în Ungaria, care era pe moarte.

Dar dezorganizarea și defetismul rus ajunseser chiar la conducerea superioară a armatei. Astfel pe 2 Mai 1917 ministrul de război și al marinei, generalul Guckov- i-a comunicat lui I. Brătianu că abandonează lupta și se retrage. Totuși generalul Presan face eforturi pentru pregătirea unei ofensive în colaborare cu rușii reușind să-și impună punctul de vedere ca desfășurarea să aibe loc în regiunea Nămolosa.

Sub regimul agonizând al lui Kerenski, deși Lenin venit în vagon blindat fusese nevoit să plece în Finlanda, poporul descătușat de autorități se ține de congrese și rezoluții.

Basarabeni pareau mai hotărâți și mai legați, ca niciodată, de pământul ce le fusese furat și nu voiau să-l mai scape din mână.

Când se părea că lucrurile s'au înțeles pe un fâgăș ^d bun, toate organizațiile, țărănești, cooperatiste, studențești, militare, clericale, punându-se de acord cu Autonomia, limba română, alfabetul latin și mai ales împrietărirea țăranilor, au apărut pretențiile separatistilor ucraineni care și-au ales un guvern provizoriu la Kiev și au anunțat pe 18 Iulie 1917 că teritoriul Ucrainei se întinde din Caucaz până la Carpați și Basarabia face parte din el.

Imediat, Congresul soldaților basarabeni din armata rusă care se ținea la Odesa a protestat pe 20 Iulie 1917.

Și Comitetul Central Cetățenesc prezidat de locotenentul Gherman Pinte, a hotărât convocarea la Chișinău a unui Sfat al Țării care să pregătească Autonomia Națională a Basarabiei.

Comitetul militar moldovenesc de la Odesa a trimis imediat o delegație condusă de Vladimir Cristi care a reușit să discute cu Kerenski și alți miniștri reușind să împiedice recunoașterea apatententei Basarabiei la Ucraina.

La anarhia produsă de elemente declasate și necontrolate care colindau "imputerniciți" să împartă pământul și să impună conducători "luminați" ai muncitorilor, s'a adăugat din Iunie 1917 și un număr de 3.000 oameni ce plecaseră de la Odesa spre frontul din Galitia, dealungul Nitrului. Pe acest drum devenit al "groazei" s'au abătut pe 19 Iunie 1917 în satul Săldănești, de lângă Rezina, unde au distrus, au furat, au violat și beți după devastarea pivnițelor cu vin, s'au năpustit ca barbării asupra Orheiului terorizând și măcelărind populația până în jurul lui 20 Iunie 1917, când pleacă spre obiectiv lăsând câmpul plin de ziși soldați morți beți.

A fost nevoie de intervenția unei companii de cazaci care folosind mitralierele au restabilit ordinea la Orhei. La acești "soldați" s-au alăturat dezertorii și și-au continuat drumul spre front, pârjolind totul în cale.

Această atmosferă degradantă a armatei era generală și cei din divizia 34 infanterie amplasați la Mărășești în vederea începerii ofensivei, s-au înțeleș cu ofiterii "dusmani" din divizia 12 bavarăză ca să nu-i atace în cazul începerii ofensivei.

Pe 22 Iulie mult așteptata ofensivă româno-rusă a început la Mărășești forțând pe nemți să se retragă în debandadă. Dar în timpul ^{urmă-} retragerii dușmanului, în dimineața de 25 Iulie a sosit ordinul lui Kerenski de suspendare a luptelor pe tot frontul, lăsându-i pe români să continue urmărirea inamicului. Pe 29 Iulie 1917 rușii au început să retragerea din Bucovina.

Basarabienii erau și ei în plină fierbere din cauza pretențiilor ucrainene și Teodor Hertza în Consiliul militarilor basarabeni din frontul român ce s'a ținut la Chișinău a prezentat drepturile istorice ale Basarabiei ce stau la baza autonomiei naționale, subliniind că în timpul răpirii acestei provincii românești de către ruși, în Basarabia nu conta decât o singură națiune, Moldovenii, cei lași (Ucraineni, Nemți sau Bulgari) au fost aduși mai târziu, colonizați sau refugiați. Basarabia n'a aparținut niciodată Ucrainei, această pretenție fiind socotită ca o prostie, chiar de Micevic reprezentantul ucrainenilor din Basarabia.

Luna Aug. 1917 a însemnat victoria trupelor române din "triumful mortii" de la Mărășești (6-9 Aug) dar și trădarea rusească a generalului rus Rogoza (comandantul Armatei IV ruse, obligând armata II-a românească s'o înlocuiască, scotând-o de pe poziție. Debandada intrase în trupele ruse și au început să cuture regiunea terorizând populația. Pe 2 Sept. 1917 vreo 200 ruși bolșevizați au asasinat la Chișinău pe liderii basarabenilor, Murafa și Hodorogea.

La Congresul tuturor națiunilor din Rusia convocat la Kiev în tre 21-27 Sept. 1917, prof. Teofil Iancu (delegatul Part. Naț. Moldav) a apărut cu multă căldură cauza Moldovenilor, care de fapt sunt Români și dacă nu se va rezolva va fi o nouă Alsacia și Lorena.